

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים אזרחיים

רע"א 1492/23

לפני: כבוד השופטת ר' רונן

המבקש: פלוני

נגד

המשיבים: 1. מדינת ישראל
2. פלוני
3. פלוני

בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי מרכז-
לוד בשבתו כבית משפט לנוער בתפ"ח 47874-05-12 מיום
2.3.2022 שניתנה על ידי כב' השופטת, סגנית הנשיאה ל'
ברודי

בשם המבקש: עו"ד איתן להמו

בשם המשיבה 1: עו"ד איתן סיאני

בשם המשיבים 2-3: בעצמם

החלטה

לפניי בקשת רשות ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי מרכז-לוד בשבתו
כבית משפט לנוער (כב' סגנית הנשיאה, השופטת ל' ברודי) מיום 2.3.2022 בתפ"ח
47874-05-12, בה דחה בית משפט קמא את בקשת המבקש לדחות או לפרוס את תשלום
הפיצויים שהושתו עליו במסגרת גזר דינו, וכן לבטל את תוספת הפיגורים.

רקע והשתלשלות העניינים

1. ביום 24.5.2012 הוגש לבית המשפט המחוזי כתב אישום נגד המבקש, יליד שנת
1995, בו הואשם כי ביום 5.5.2012 הוא גרם למותו של הנער אורגיל מואטי ז"ל (להלן:

המנוח) באמצעות סכין מטבח, על רקע חוב כספי ובעזרת חבריו. זאת, תוך הפרת מעצר בית מלא בו הוא מצוי באותה עת בהוראת בית המשפט.

2. בהכרעת דינו מיום 4.5.2015 (כב' השופטים מ' פינקלשטיין, ל' ברודי ור' אמיר) הורשע המבקש בביצוע עבירות של הריגה לפי סעיף 298 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין); קשירת קשר לפשע לפי סעיף 499(א)(1) לחוק העונשין; והפרת הוראה חוקית לפי סעיף 287(א) לחוק העונשין.

ביום 7.7.2015 נגזר דינו של המבקש, והושת עליו עונש מאסר בפועל לתקופה של 17 שנים. נוסף על עונש המאסר, הושתו על המבקש פיצויים למשפחת המנוח בסך 180,000 ₪ שהיה עליו לשלם עד ליום 31.12.2015. רכיב הפיצוי הוא שעומד במוקד הבקשה שלפניי.

3. המבקש הגיש ערעור לבית משפט זה על הכרעת הדין ועל גזר הדין, בו העלה בין היתר טענות לעניין גובה הפיצוי שהושת עליו. בעיקר נטען כי המבקש היה בעת ביצוע המעשה קטין ללא מקורות הכנסה, ומצבו הכלכלי אינו מאפשר לו לשאת בתשלום. ביום 12.7.2017 נדחה הערעור במלואו (ע"פ 5987/15 פלוני נ' מדינת ישראל (12.7.2017) (להלן: פסק הדין בערעור)). ביחס לרכיב הפיצויים צוין כי "הטענות בדבר יכולתו הכלכלית של המערער אינן מהוות שיקול בלעדי – ויש לתת משקל משמעותי לטיב המעשה ולתוצאה הקשה" (שם, בפסקה 11). בנסיבות אלה, נקבע כי הפיצוי שהושת על המבקש הוא פיצוי הולם.

4. משלא שילם המבקש את הפיצוי שהושת עליו במועד שנקבע בגזר הדין, החוב הועבר ביום 24.1.2016 למרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות (להלן: המרכז לגביית קנסות או המרכז). כמו כן, בשל הפיגור בתשלום, החל החוב לצבור הפרשי ריבית והצמדה לפי חוק.

5. ביום 22.1.2019 הגיש המבקש בקשה למרכז לגביית קנסות להסדר חוב שיאפשר לו לעמוד בתשלום הפיצוי. בהחלטת המרכז מיום 13.3.2019 נקבע כי המבקש ישלם 48 תשלומים חודשיים בסך 2,500 ₪, ולאחר מכן יפנה בבקשה חדשה באשר ליתרת הפיצוי. לאחר שהמבקש לא שילם דבר בהתאם להסדר זה, החל המרכז לנקוט בהליכי גבייה נגדו.

6. בהמשך הגיש המבקש למרכז לגביית קנסות מספר בקשות לעיון חוזר בהסדר החוב שנקבע. בהחלטה מיום 9.8.2021 קיבל המרכז את בקשתו באופן חלקי, כך שנקבע

כי המבקש ישלם 60 תשלומים שווים ורצופים של כ-4,400 ₪ החל מיום 9.9.2021. המבקש לא עמד גם בהסדר זה. לאחר מכן, הוא הגיש בקשה נוספת לעיון חוזר אשר נדחתה.

7. ביום 7.2.2022 הגיש המבקש "בקשה לדחיית מועד תשלום הפיצוי" לבית המשפט המחוזי. המבקש טען בבקשה כי בעת ביצוע העבירות הוא היה קטין, ומשום כך אין לו נכסים כלשהם שבעזרתם הוא יכול לשלם את הפיצוי. עוד הוא הוסיף כי המרכז לגביית קנסות הטיל עיקול על חשבון הקנטינה שלו בו הוא מקבל "עשרות שקלים בודדים" מדי חודש. לבסוף ציין המבקש כי אף שהוא מעוניין לשלם את הפיצוי, הוא לא יוכל לעשות כן עובר לשחרורו, אשר קבוע ליום 5.5.2029; וכי רק לאחר שהוא ישתחרר הוא יוכל להתחיל לעבוד ולשלם את הפיצוי. על כן, המבקש ביקש מבית משפט קמא להורות על דחיית תשלום הפיצויים עד ליום 5.11.2029 – שישה חודשים מיום שחרורו.

המדינה (היא המשיבה 1. להלן: המשיבה) התנגדה לקבלת הבקשה. לשיטתה, התנהלות המבקש מלמדת על היעדר לקיחת אחריות על מעשיו ועל חוסר תום לב. עוד נטען כי אי-תשלום הפיצוי, ובכלל זה תוספת הפיגורים, מהווה פגיעה ממשית בגזר הדין החלוט של בית המשפט.

מעבר לאמור, ציינה המשיבה בתגובתה כי גם הורי המנוח (הם המשיבים 2-3. להלן: הורי המנוח), מתנגדים לקבלת הבקשה. הם נימקו את התנגדותם בין היתר בכך שבעת בחינת האפשרות לשחרור מוקדם של אסיר, ועדת השחרורים שוקלת גם את עניין תשלום הפיצוי – כך שהדבר מהווה תמריץ מצד האסירים לשלמו. על כן, דחיית מועד תשלום הפיצוי עד לאחר שחרור האסיר ממאסר עלולה להביא לתמריץ הפוך.

בתשובה לתגובת המשיבה, הוסיף המבקש כי הוא עובד בבית הסוהר, ונכון לאותה עת הוא מרוויח 800 ₪ בחודש לכל היותר. משכך, ומשאינן בידיו נכסים נוספים, אין כל דרך לגבות ממנו תשלום חודשי הגבוה מסכום זה. המבקש הציע מתווה חלופי לתשלום, במסגרתו תבוטל הריבית על הסכום; החל מיום 10.3.2022 המבקש ישלם 1,000 ₪ בחודש; ועם שחרורו, יעלה סכום הפיצוי החודשי ל-3,000 ₪ בחודש.

החלטת בית משפט קמא

8. ביום 2.3.2022 דחה בית משפט קמא את בקשת המבקש. בפתח הדברים, ציין בית המשפט כי בקשת המבקש היא למעשה כפולה – ביטול תוספת הפיגורים ודחייה או פריסה של תשלום הפיצוי.

9. ביחס לבקשה לדחות או לפרוס את תשלום הפיצוי, קבע בית משפט קמא כי הדבר נתון לשיקול דעתו של מנהל המרכז לגביית קנסות. בנוסף צוין כי המרכז נעתר בעבר לבקשת המבקש לפרוס את הפיצוי למספר תשלומים, אך המבקש לא עמד בהם. על כן, נקבע כי המבקש רשאי לפנות שוב למרכז לגביית קנסות בבקשה כאמור, והוא יכריע בה לפי שיקול דעתו.

10. לעניין ביטול תוספת הפיגורים שנצברה, עמד בית משפט קמא על כך שהסמכות להורות כן מסורה לבית המשפט שגזר את דינו של המבקש, ועל כן הדבר מצוי בסמכותו. בית המשפט ציין תחילה כי די היה בכך שהמבקש לא צירף את נפגעי העבירה, קרי את הורי המנוח, כמשיבים לבקשה על מנת למחוק את בקשתו. עם זאת, משום שעמדתם צורפה לתשובת המשיבה, הוא החליט לדון בבקשה לגופה.

לגופו של עניין, הסביר בית המשפט כי חלפו למעלה משש שנים מאז היה אמור המבקש לשלם את הפיצוי, כאשר ההליכים בהם נקט המרכז לגביית קנסות הובילו לגביית 10,714 ₪ בלבד. כן צוין כי המבקש לא הצביע על סיבות סבירות לאי-תשלום הפיצוי במועד שנקבע – כנדרש על פי דין.

זאת ועוד, בית משפט קמא עמד על כך שבעת קביעת גובה הפיצוי שהושת על המבקש, ניתן משקל לכך שמדובר בעבירת המתה אשר בגינה מן הראוי לחייב את המבצע בתשלום פיצוי משמעותי למשפחת המנוח. כמו כן, בית המשפט נתן דעתו לכך שהמבקש הוא קטין. למרות זאת נקבע כי יכולת הפירעון של הנאשם אינה מהווה שיקול רלוונטי בקביעת גובה הפיצוי, בייחוד כשמדובר במבצע העיקרי של העבירה. זאת, בשים לב לכך שהפיצוי נועד להביע את שאט הנפש של החברה מהמעשה, וכן משמש גם לתכלית נזיקית-אזרחית. עוד ציין בית משפט קמא כי גם בפסק הדין בערעור נקבע כי היעדר יכולת כלכלית של נאשם איננה שיקול בלעדי, ויש לתת משקל משמעותי לטיב המעשה ולתוצאה הקשה.

בהמשך לאמור, הדגיש בית משפט קמא כי על אף שבשנת 2019 הלך המרכז לגביית קנסות לקראת המבקש ופרס את תשלום הפיצוי ל-48 תשלומים חודשיים בסך 2,500 ₪, המבקש לא שילם את הפיצוי עד היום. בנסיבות אלה, מצא בית המשפט כי אין הצדקה לבטל את תוספת הפיגורים.

על החלטה זו הוגשה בקשת רשות הערעור שלפניי.

11. יצוין כי נכון ליום 1.5.2023 חובו של המבקש עומד על סך של כ-320,000 ₪; כאשר מתוכם שולם סך של כ-13,400 ₪ בלבד, אשר מקורו בעיקר בעיקול חשבון הקנטינה של המבקש.

להשלמת התמונה יצוין כי עובר להגשת הבקשה שלפניי, המבקש הגיש לבית משפט זה בקשה דומה במסגרת הליך של ערעור פלילי. ואולם, בהחלטה מיום 29.1.2023 נמחק הערעור, תוך שנקבע כי המבקש יהיה רשאי להגיש בקשת רשות ערעור אזרחי (ע"פ 2721/22 פלוני נ' מדינת ישראל (29.1.2023)).

טענות הצדדים

12. בבקשה הנוכחית טוען המבקש כי בית משפט קמא שגה כשדחה את בקשתו לבטל את תוספת הפיגורים. לגישתו, מצב בו סך החוב עומד כיום בשל תוספת הפיגורים על למעלה מ-300,000 ₪ – כמעט כפול מסכום הפיצוי שהושת עליו – אינו עולה בקנה אחד עם סעיף 77 לחוק העונשין, הקובע כי הסכום המרבי לפיצוי נפגע עבירה עומד על 258,000 ₪. יתר על כן, נטען כי מדובר בסכום בלתי סביר גם בהתחשב בכך שהמבקש נאסר בהיותו קטין; וכי צבירת החוב אף תביא לפגיעה בשיקומו.

עוד טוען המבקש כי בית משפט קמא שגה בכך שדחה את בקשתו לדחיית מועד התשלום או לפריסת החוב בנימוק שמדובר בבקשה המצויה בסמכות הבלעדית של המרכז לגביית קנסות. לגישתו, פריסת החוב שקבע המרכז בעבר אינה סבירה בהתחשב בכך שכל חייו הבגירים הוא שהה במאסר, וההכנסה הסדירה היחידה שלו החלה לאחרונה – בסכום של 800 ₪ לחודש. כן נטען כי הואיל והמרכז כבר הבהיר בהחלטותיו כי הוא אינו מתייחס להיעדר האמצעים של המבקש, הרי שהוא זכאי לפנות לבית המשפט כערכאת ערעור על החלטת המרכז ובית המשפט מוסמך לדון בכך.

לעניין דחיית התשלום מדגיש המבקש כי תשלום הפיצוי אינו בבחינת "עזרה ראשונה" לנפגעי העבירה. זאת כאשר קורבן העבירה אינו בין החיים ולמשפחתו לא ייגרם כל נזק באם יידחה מועד התשלום. עוד הוא טוען כי לדחיית מועד התשלום אין כל השפעה על התמריץ שלו לשלם את הפיצוי, שכן יהיה לו תמריץ להימנע מעיקולים והגבלות על מנת להתחיל את חייו כאדם עצמאי. המבקש מוסיף כי טענת הורי המנוח ביחס לוועדת השחרורים הופכת הלכה למעשה את השיפוי למשפחת המנוח לכלי ענישה, בעוד שמדובר בפיצוי אזרחי ולא ענישתי. מכל מקום, נטען כי יש לבחון כל מקרה לגופו,

כאשר אין עניינו של המבקש – אשר היה קטין בעת מעצרו – דומה לעניינו של אסיר בגיר שהספיק לצבור הון או נכסים.

13. המשיבה מצידה סומכת ידיה על החלטת בית משפט קמא. לטענתה, המבקש לא הצדיק את בקשתו לביטול תוספת הפיגורים, כאשר הוא נמנע באופן עקבי ובמשך שנים מלשלם את הפיצוי. עוד נטען כי גובה החוב הנוכחי אינו נוגד את סעיף 77 לחוק העונשין, משום שקרן הפיצוי נותרה כפי שהייתה, והאמרתו של החוב נובעת מתוספת ריבית והצמדה על פי דין. ממילא, טענה זו לא הועלתה בפני בית משפט קמא ומשכך דינה להידחות. כמו כן, יש לתת משקל משמעותי לכך שהורי המנוח, שלהם "שייך" הפיצוי, מתנגדים לבקשה.

באשר לבקשת הפריסה או הדחייה, טוענת המשיבה כי סמכות המרכז לגביית קנסות קבועה בדין, וכי המסלול הדיוני המתאים שבו היה צריך לנקוט המבקש הוא להגיש השגה על ההחלטה בבקשה לעיון חוזר. חלף כך, בחר המבקש להגיש בקשות חוזרות ונשנות לעיון חוזר, וכן ביקש מבית המשפט המחוזי לשנות את הסדר התשלום. על כן, לשיטת המשיבה בית משפט קמא צדק בכך שהפנה את המבקש להגיש בקשה מתאימה למרכז לגביית קנסות שהוא הגורם המקצועי שיכול לעמוד על מצבו הכלכלי של המבקש ולהציע לו הסדרי חוב מתאימים. זאת ועוד, המשיבה מדגישה כי אי-תשלום החוב במשך כשש שנים מעיד על היעדר תמריץ של המבקש לשלמו כמו גם על היעדר לקיחת אחריות, ועל כן גם לאחר שחרורו מהכלא אין לצפות כי למבקש יהיה תמריץ לעמוד בתשלום.

14. הורי המנוח מתנגדים גם הם לקבלת הבקשה. לטענתם, דחיית התשלום למועד שחרורו של המבקש תרוקן מתוכן את תכליותיו של הפיצוי בהליך הפלילי: מתן סעד מידי לנפגעי העבירה; הכרה חברתית בסבלם; וכן יסוד ההיטהרות של העבריין המסייע לשיקומו. עוד טוענים הורי המנוח כי בית המשפט התחשב בנסיבותיו האישיות של המבקש עוד בגזר הדין, גם בקביעת גובה הפיצוי שהושת עליו. מעבר לכך, חוזרים הורי המנוח על טענותיהם ביחס לשיקולים שיעמדו בפני ועדת השחרורים שתדון באפשרות לשחרור מוקדם של המבקש. לגישתם, ככל שיידחה מועד תשלום הפיצוי לאחר שחרורו – הדבר לא ייזקף לחובתו כשהוועדה תשקול את עמידתו בנטל התשלום.

15. לאחר שעיינתי בבקשת רשות הערעור ובתשובות לה על נספחיהן, הגעתי לכלל מסקנה כי דין הבקשה להידחות.

כפי שהובהר, טענות הצדדים והחלטתו של בית משפט קמא התייחסו לשתי בקשות ביחס לחוב – בקשה אחת נוגעת לדחייה או פריסה של התשלום; ואילו הבקשה השנייה נוגעת לאפשרות לבטל את תוספת הפיגורים. אתייחס להלן לשתי הבקשות הללו.

16. הבקשה לדחייה או פריסה של התשלום – בדין קבע בית משפט קמא כי הסמכות בנושא זה מסורה למנהל המרכז לגביית קנסות ולא לבית המשפט שגזר את דינו של החייב. זאת מכוח סעיף 5ב לחוק המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות, התשנ"ה-1995 (להלן: חוק המרכז לגביית קנסות) (ראו: רע"א 8994/11 חליל נ' מדינת ישראל, פסקה 5 (להלן: עניין חליל); רע"ב 6445/13 צדוק נ' המרכז לגביית קנסות, פסקה 9 (29.4.2012) (להלן: עניין צדוק); ע"פ 4919/14 אזולאי נ' מדינת ישראל, פסקה 20 (13.3.2014) (להלן: עניין צדוק); ע"פ 4919/14 אזולאי נ' מדינת ישראל, פסקה 20 (6.3.2017) (להלן: עניין אזולאי)).

הדרכים בהן ניתן להשיג על החלטת מנהל המרכז קבועות בתקנות המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות, התשנ"ו-1996 (להלן: התקנות). בהתאם לתקנות, החייב רשאי לפנות למקבל ההחלטה בבקשה לעיון חוזר בהחלטתו, במקרה בו "התגלו עובדות שלא היו מונחות לפני מקבל ההחלטה או השתנו נסיבות, והדבר עשוי לשנות את ההחלטה הקודמת" (תקנה 17 לתקנות). על החלטת המרכז לעניין פריסת או דחיית תשלום החוב, כמו גם על החלטה בבקשה לעיון חוזר, ניתן להשיג לפני מנהל רשות האכיפה והגבייה (או מי שהוא הסמיך לצורך כך) (תקנה 18 לתקנות). מעבר לכך, חייב אשר מיצה את הדרכים האמורות ורוצה להשיג על החלטת המרכז, הוא רשאי לעשות כן בדרך של הגשת עתירה לבג"ץ (ראו: עניין חליל, בפסקה 5; עניין צדוק, בפסקה 12; עניין אזולאי, בפסקה 32; בג"ץ 6242/20 שמואל נ' המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות, פסקה 12 (26.1.2021)).

17. המחוקק העניק את הסמכות למכרז לגביית קנסות בהיותו הגוף בעל הכלים המיטביים להכריע בבקשה לפריסת חוב ובעל האמצעים המסייעים בגבייתו:

סמכות המרכז לפרוס או לדחות את תשלומי החוב נועדה לייעל את הליך הגבייה ולתת מענה לקשיים העלולים להתעורר במהלכו (דברי ההסבר להצעת חוק המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות (תיקון מס' 2), התשס"ג-2003, ה"ח הממשלה 470, 470, 472).

בהפעלת סמכות זו, על המרכז לאזן בין הצורך כי חייבים-נאשמים בהליך הפלילי לא יתחמקו מתשלום הקנס, לבין קיומן של נסיבות אישיות של החייבים המצדיקות את פריסתו. על מנת לעשות זאת, החוק מעניק למרכז סמכויות נוספות כגון קבלת מידע מגוף ציבורי אודות החייב (סעיף 6 לחוק המרכז) וסמכות לנקוט פעולות אכיפה שונות כנגד משתמטים מתשלום הקנס, כגון פנייה לרשם לענייני המרכז על מנת שימנה כונס נכסים לחייב, או הטלת הגבלות על החייב כגון עיכוב יציאה מהארץ, הגבלה בקבלה והחזקת דרכון, כרטיס חיוב, רישיון נהיגה ועוד (סעיפים 7 ו-7א לחוק המרכז).

מהאמור עולה כי המחוקק נתן בידי המרכז לא רק את הכלים להכריע בבקשה לפריסת החוב אלא גם את האמצעים המשלימים המסייעים בגבייתו (עניין אזולאי, בפסקאות 21-22).

משכך, נקבע כי הסמכות הנתונה למרכז לדחות או לפרוס תשלום חוב במסגרת פיצוי שהושת בגזר דין – היא סמכות בלעדית, וכך ראוי שיהיו פני הדברים (שם, בפסקה 22).

18. בענייננו, פנה המבקש למרכז לגביית קנסות ואף הגיש מספר בקשות לעיון חוזר. אחת מפניותיו לפרוס את התשלום התקבלה בחלקה. מכאן שהמתווה הנכון להשגת המבקש על ההחלטה שהתקבלה בעניין זה היה לפעול על פי האמור בתקנה 18 לתקנות המרכז לגביית קנסות; ובהמשך, לו היה מוצא לנכון לעשות כן – לעתור לבג"ץ. אשר על כן צדק בית משפט קמא בקביעתו לפיה הוא נעדר סמכות בהקשר זה, ולכן דינו של החלק הזה בבקשה שלפניי להידחות.

19. הבקשה לפטור מתוספת הפיגורים – בעניין זה הסמכות מסורה לבית המשפט אשר גזר את דינו של הנאשם והטיל עליו את תשלום הפיצוי, ועל כך אין מחלוקת (ראו: עניין חליל, בפסקאות 5-6; עניין צדוק, בפסקאות 10-12; רע"א 4265/17 ג'ורן נ' מדינת ישראל, פסקה 8 (13.11.2017)); בג"ץ 3841/22 גולצמן נ' המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות, פסקה 11 (15.8.2022)).

המבקש העלה בנושא זה שתי טענות עיקריות. ראשית, המבקש טען לנטל הכבד שבתשלום סכום הפיצוי שהושת עליו, אשר בשל תוספת הפיגורים כמעט והכפיל את עצמו נכון להיום. זאת, בשים לב לגילו הצעיר בעת מעצרו ולעובדה שלטענתו הוא חסר יכולת כלכלית לשלמו. שנית, המבקש טען כי סכום הפיצוי, בתוספת הפיגורים, עולה על

סכום הפיצוי המרבי הקבוע בסעיף 77 לחוק העונשין, ועל כן הוא אינו חוקי. אתיחס לשתי הטענות הללו.

20. על מנת לפטור נאשם שהוטל עליו פיצוי לנפגע העבירה מתשלום תוספת פיגורים, על בית המשפט לבחון אם היו "סיבות סבירות לאי תשלום הקנס או חלק ממנו במועד הקבוע" (ראו: סעיף 69(א) לחוק העונשין). כאמור לעיל, בית המשפט המחוזי קבע כי המבקש לא הציג סיבות סבירות כנדרש.

בבואו לבחון האם מתקיימות "סיבות סבירות" לאי-תשלום הקנס המצדיקות את ביטולה של תוספת הפיגורים, על בית המשפט לתת דעתו לנסיבות המקרה שלפניו. בית המשפט יבחן, בין היתר, את עמדת נפגע העבירה בנושא (ראו והשוו: ע"פ 3848/16 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 8 (14.4.2022)); וכן את מידת אחריותו של הנאשם לאי-תשלום הקנס והאם קיים חשד להתחמקות מביצוע גזר הדין (ראו והשוו: ע"פ 1987/17 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 6 (25.7.2019) (להלן: עניין פלוני); ע"פ 3933/19 פלוני נ' מדינת ישראל – פרקליטות המדינה, פסקה 5 (5.5.2020)). בפסיקה נקבע, למשל, כי תקווה שהייתה לנאשם כי ערעורו יתקבל – אינה סיבה סבירה לאי-עמידה בתשלום במועד שנקבע (ראו: עניין פלוני, בפסקה 6).

בנסיבות המקרה דנן, אינני סבורה כי יש מקום להתערב בקביעת בית המשפט המחוזי. המבקש בבקשתו העלה בעיקר טענות כלליות לפיהן בשל הגיל הצעיר שבו הוא נעצר, הוא לא הספיק לצבור נכסים ואין לו יכולת כלכלית לעמוד בתשלום הפיצוי. אלא שקבלת טענה מעין זו הייתה מובילה למסקנה גורפת ומרחיקת לכת לפיה כל אדם שביצע עבירה חמורה בגיל צעיר והושת עליו עונש מאסר ארוך – יהיה פטור מתשלום תוספת הפיגורים. מעבר לכך, אין להתעלם גם מעמדת הורי המנוח אשר להם מיועד הפיצוי – שכאמור מתנגדים לבקשה זו.

בהתייחס לגובה הפיצוי שהושת על המבקש בגזר הדין, קבע בית המשפט בפסק הדין בערעור, לאחר שבחן את נסיבותיו האישיות של המבקש, כי הסכום הולם את נסיבות העניין (ראו: פסק הדין בערעור, בפסקה 11). בהקשר זה, ראוי להזכיר כי בפסיקה נקבע זה מכבר כי אין בעובדה שנאשם היה קטין בעת ביצוע עבירות – ובייחוד כשמדובר בעבירות חמורות כמו העבירה דנן – כדי לפטור אותו מתשלום פיצויים, אף במקרה בו קיים קושי כלכלי (ראו למשל: ע"פ 10025/16 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 49 וההפניות שם (10.8.2017)).

21. באשר לטענה לפיה גובה החוב כיום – קרן הפיצוי ביחד עם תוספת הפיגורים, עולה על הסכום המרבי הקבוע בסעיף 77 לחוק העונשין (העומד כיום על 258,000 ₪) ולכן אינו חוקי, הרי ראשית יצוין כי המבקש לא העלה אותה בבית משפט קמא וכבר מטעם זה יש לדחותה.

גם לגופו של עניין, אני סבורה כי אין בסיס לטענה זו. קריאת הסעיף מלמדת כי ההגבלה הקבועה בו חלה על בית המשפט הגוזר את דינו של הנאשם, בבואו לקבוע את גובה הפיצוי שיוטל עליו. ברי כי לא מדובר על מצב בו הנאשם משתהה בתשלום הפיצוי ובשל כך חובו הולך ותופח. אילו תקרת החוב – כולל תוספת הפיגורים – הייתה מוגבלת לסכום האמור בסעיף, הדבר היה מצמצם את התמריץ של נאשמים לשלם את חובם בהקדם כאשר החוב "חצה את הרף" הקבוע בסעיף. מצב כזה אינו רצוי, ולא לכך התכוון המחוקק בקבעו את ההגבלה האמורה.

22. סוף דבר: לאור האמור לעיל, בקשת רשות הערעור נדחית. בשל מצבו של המבקש ונסיבותיו הכלכליות, הרי לפנינו משורת הדין לא ייעשה צו להוצאות.

ניתנה היום, ט"ז בסיון התשפ"ג (5.6.2023).

ש ו פ ת